

Heydər Əliyev İli 2023

Qüdrətli Azərbaycanın ən ali mükafatları

"Heydər Əliyev" ordeni və 100 illik yubiley medalı Ulu Öndərə əbədi ehtiramın bariz təcəssümüdür

Müstəqil müasir Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi ölkəmizdə təntənəli şəkildə qeyd edilir. Bütün siyasi karyerasını, höyatını xalqın, dövlətinin əbədi müstəqilliyinin qorunub saxlanmasına, daha da möhkəmlənməsinə həsr edən Ulu Öndərin bioqrafiyası bütünlüklə Azərbaycanın tərcümeyi-halı, şöhrət salnaməsidir.

Ölkəmizdə hansı uğura, zəfərə, tərəqqiyə nəzər salsan, orada hökumət Heydər Əliyevin imzası, müəllifliyi görünəcək. Tarixin ən çətin anlarında yurdu, millətini keşməkeşlərdən, aşırımlardan keçirən, inamla işıqlı sabahlara doğru aparən Ulu Öndərin adı elə məhz buna görə də Azərbaycan xalqının qəlbində əbədiləşib. Hər il mayın 10-da Azərbaycanda ümumxalq bayramının keçirilməsinə şərəfləndirən də məhz Ümummilli Liderə olan sevgidir. Bu bayram həm də əbədi ehtiramın bariz təcəssümüdür.

26 nəfərən layiq görüldüyü ən yüksək dövlət təltifi

Ümummilli Liderin bu müstəsna tarixi xidmətlərini nəzərə alan Azərbaycan hökuməti onun xatirəsinə dövlət səviyyəsində əbədiləşdirmək məqsədilə respublikanın ən yüksək və ən ali mükafatı sayılan "Heydər Əliyev" ordeni təsis edib.

Ali ordenin təsis edilməsi Milli Məclisə dövlət başçısının "Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyevin xatirəsinə əbədiləşdirilməsi haqqında" 10 mart 2004-cü il tarixli fərmanı ilə tövsiyə olunub. Milli Məclisin 22 aprel 2005-ci il tarixli qərarına əsasən, "Heydər Əliyev" ordeni təsis edilmiş və həmin qanun dərc edildiyi gündən - 28 aprel 2005-ci il tarixdən qüvvəyə minib. Yəni ölkə qanunvericiliyinə görə, həmin tarixdən Azərbaycanın ən yüksək dövlət təltifi "Heydər Əliyev" ordenidir.

Təsis edildiyi vaxt "Heydər Əliyev" ordeni ulduzdan, orden zəncirindən və nişandan ibarət olub. 2014-cü il fevralın 3-də ordenin əsasnaməsinə edilən dəyişiklikdən sonra döş nişanı da əlavə edilib.

Ali mükafat həm ölkə vətəndaşlarına, həm də öcnəbilərə verilir. Ölkəmizdə Azərbaycanın tərəqqisinə, əzəmətinin və şöhrətinin artmasına töhfə verən, Vətənin müdafiəsində, dövlət mənafehlərini qorunmasında mərdlik, şücaət göstərən şəxslərə və dövlət başçısına onun statusuna görə verilir.

Azərbaycan qarşısında böyük xidmətləri olan, azərbaycanlılığı ideyasının həyata keçirilməsində, dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinin möhkəmləndirilməsində xüsusi xidmətlər göstərən, ölkəmizlə digər dövlətlər arasında siyasi, iqtisadi, elmi və mədəni əlaqələrin qurulmasında və inkişaf etdirilməsində müttərəqqi addımlar atan öcnəbilər bu ali mükafata layiq görülür.

2005-ci ildən bu günə qədər 26 nəfər bu ali ordenlə təltif edilmiş. 26 nəfərdən 10 nəfəri Azərbaycan vətəndaşı, 16 nəfəri isə xarici dövlətlərin vətəndaşlarıdır. Ordenlə təltif edilənlərdən 14 nəfəri həmin zaman dövlət başçısı olublar. Təltif olunan 26 nəfərdən cəmi 2 nəfəri xanımdır.

Ordenin ilk laureatı Azərbaycan tarixinin ən qüdrətli dövlətinə çevirən, 200 illik münaqişəyə, 30 illik

müharibəyə son qoyub xalqın yurd-torpaq həsətini aradan qaldıran Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevdir. 2005-ci il aprelin 28-də keçirilən təntənəli mərasimdə "Heydər Əliyev" ordenini və onun bir nömrəli vəsiqəsini Prezident İlham Əliyevə Konstitusiyaya Məhkəməsinin sədri Fərhad Abdullayev təqdim edib.

Bu ali mükafata həmçinin ölkəmizdə siyasət, iqtisadiyyatın, mədəniyyətin, təhsilin, səhiyyənin, islam dininin və idmanın inkişafında səmərəli fəaliyyətinə, xalqımızın mədəni irsinin beynəlxalq miqyasda geniş təbliğində böyük xidmətlərinə görə Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva, Tahir Salahov, Ömər Eldarov, Şeyx Allahşükür Paşazadə, Zeynəb Xanlarova və başqaları, öcnəbilərdən isə Türkiyə ilə Azərbaycan arasında dostluq, qardaşlıq əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi və inkişafında xüsusi xidmətləri olan hazırkı dövlət başçısı Rəcəb Tayyib Ərdəgan, sabiq Prezident Abdulla Gül, Türkiyə Bilkent və Höcəttöpə Universitetlərinin banisi İhsan Doğramacı, Jak Şirak (Fransanın sabiq prezidenti), Nursultan Nazarbayev (Qazaxıstanın sabiq prezidenti), Viktor Yuşenko (Ukraynanın sabiq prezidenti), Küveyt Dövlətinin əmiri Şeyx Sabah əl-Əhməd əl-Cabir əs-Sabah, Lex Kaçinski (Polşanın keçmiş prezidenti), Georgi Pırvanov (Bolqarıstanın sabiq prezidenti), Trayan Besesku (Rumıniyanın sabiq lideri), Serchio Mattarella (İtaliyanın Prezidenti), Aleksandr Lukaşenko (Belarus Prezidenti) və başqaları öz ölkələri ilə Azərbaycan arasında əlaqələrin möhkəmlənməsində xüsusi xidmətlər göstərdikləri üçün təltif ediliblər.

447 brilyant daşı olan orden

Azərbaycanın ən ali mükafatının hazırlanmasında 925 əyarlı 533,3 qram gümüş, 999 əyarlı 3,9 qram gümüş, 585 əyarlı 25 qram qızıl, 750 əyarlı 57,4 qram qızıl, 999 əyarlı 6,5 qram qızıldan istifadə edilib. Ümumi götürdükdə isə cəmi 0,83 karatlıq 8 brilyant daş, cəmi 5,3 karatlıq 224 brilyant daş, 1,37 karatlıq 95 brilyant daş, 0,23 karatlıq 116 brilyant daş, 0,032 karatlıq 4 brilyant daş, ümumən 447 brilyant daşdan istifadə olunub.

"Heydər Əliyev" ordeninin ulduzu və zənciri qılınclı və qılıncsız olur. Ordenin döşə taxılmaq üçün nəzərdə tutulan ulduzu səkkizguşəli olaraq gümüşdən hazırlanmışdır. Ulduzun guşələri gül laçəkləri şəklində işlənilmişdir. Ulduzun əks uclarının arasındakı məsafə 82 mm-dir. Ulduzun üzərində çevrəli dağgəvari olan dairəvi lövhə yerləşdirilib.

Dalğavari çevrəli lövhənin ortasında dairəvi medalyondakı cilalanmış lövhə üzərində Heydər Əliyevin bərelyefi verilməmişdir. Lövhə 750 əyarlı qızıldan hazırlanmışdır. Medalyon, üzərində qırx iki brilyant daş olan daxili halqa ilə əhatə olunub. Daxili halqanı dövrələyən orta halqanın qırx iki minalı çökülmüş yuxarı hissəsində qabarıq qızılı hərfərlə "Heydər Əliyev" sözləri yazılıb, aşağı hissəsi isə rombşəkilli ornament içərisində üç ədəd brilyant daşla bəzədilib, bunların arasında yaşıl mına çökülmüş qövsvari iki zolaq var. Orta halqa çevrəsi dalğavari olan göy rəngli xarici halqa ilə əhatələnir, onun üzərinə üçbucaq oymaları içərisində iyirmi brilyant daş bərkidilib.

"Heydər Əliyev" ordeni boyundan asılarkən sinəyə düşən nişanı ağı mına çökülmüş dördguşəli ornament şəklində altlıqdan ibarətdir. Ornamentin qırx minalı ulduzlar şəklində olan elementlərinə brilyant daşlar bərkidilib. Nişanın mərkəzi hissəsində 750 əyarlı qızıldan hazırlanmış lövhə yerləşir. Lövhənin üzərinə tünd qırmızı mına çökülmüş lövhənin mərkəzində Heydər Əliyevin 750 əyarlı qızıldan hazırlanmış bərelyefi yerləşir. Bərelyef çarpazlaşdırılmış iki kvadrat şəklində olan düzgün həndəsi formalı çərçivə ilə həşiyələnib. Kvadratların üstünə yüz on iki brilyant daş bərkidilib. Çərçivə gümüşdən hazırlanmış, qızıl suyunu çəkilib.

Nişanın hündürlüyü 67 mm, eni 67 mm-dir. Ordenin zənciri müəyyən qaydada tərtib edilmiş on beş elementdən ibarətdir. Ordenin arxa tərəfinin sothi hamardır, üstündə ordenin nömrəsi həkk olunub. Paltara bərkidilmək üçün müvafiq elementi var. Döş nişanı 585 və 999 əyarlı qızıldan hazırlanmışdır.

"Heydər Əliyev" ordeninin ulduzu döşün sol tərəfinə, Azərbaycan Respublikasının digər orden və medalları olduqda onlardan əvvəl taxılır.

Ulu Öndərin 100 illik yubileyinə ən dəyərli töhfə

Azərbaycanın xilaskar liderinin anadan olmasının 100 illik tarixinin əbədiləşdirilməsi məqsədilə həm də yubiley medalı təsis edilib.

Milli Məclis "Heydər Əliyevin 100 illiyi (1923-2023)" Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar "Azərbaycan Respublikasının orden və medalları"nın təsis edilməsi haqqında" Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi üç oxunuşda təsdiqlənib.

Ulu Öndərin xatirəsinə veriləcək ən dəyərli töhfələrdən olan yubiley medalı Azərbaycan medalları sırasında xüsusi yer tutur və Əsasnaməyə əsasən bu medal ordenlərdən sonra sıralanmağa ilk olaraq taxılır. Əsasnamənin 1-ci maddəsinə görə, yubiley medalı ilə təltif ediləcək şəxslərin dairəsi digər medallarla müqayisədə genişdir.

"Heydər Əliyevin 100 illiyi (1923-2023)" yubiley medalı ilə Azərbaycan vətəndaşları, öcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər, həmçinin Azərbaycanın və xarici ölkələrin dövlət və digər qurumlarının, beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrinin təltif edilib. Heydər Əliyevin irsinin tədqiqində və təbliğində, dövlət quruculuğunda, o cümlədən milli azadlıq hərəkatında, azərbaycanlılığı ideyasının həyata keçirilməsində, dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinin, sülhün və xalqlar arasında dostluğun möhkəmləndirilməsində, beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafında, dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanılmasında xüsusi xidmətləri olan şəxslər bu medala layiq görüləcəklər.

Həmçinin yubiley medalı Azərbaycanın tərəqqisinə və şöhrətinin artmasına töhfə verən, sosial-iqtisadi, elmi-texniki və mədəni inkişafında xidmətləri olan, dövlət idarəçiliyində, dövlət qulluğunda və ictimai-siyasi sahədə səmərəli fəaliyyət göstərən şəxslərə də verilecək.

"Heydər Əliyevin 100 illiyi (1923-2023)" yubiley medalı döşün sol tərəfinə, Azərbaycan Respublikasının digər orden və medalları olduqda onlardan sonra taxılır.

Üzəri 999,9 əyarlı qızıl qatı ilə örtülən iki səkkizguşəli ulduz

Yubiley medalı üzəri 999,9 əyarlı qızıl qatı ilə örtüləcək soyuq stampalama üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi tərkibli əlvan metaldan hazırlanan, ümumi diametri 42 mm olan, bir-birinin üzərinə qoyulmuş iki səkkizguşəli ulduzdan ibarətdir.

Medalın ön tərəfində hər bir guşəsi relyefli xətlərlə işlənmiş səkkizguşəli ulduzun üzərində guşələri ağ rəngli mına ilə işlənmiş səkkizguşəli ulduzün döşünə bərkidilib. Ağ minalı səkkizguşəli ulduzun üzərində xarici və daxili çevrələrlə konturlanıb, diametri 26 mm olan dairəvi lövhə yerləşdirilib. Xarici və daxili çevrələrin arasında yuxarı qövs boyunca "HEYDƏR ƏLİYEV" sözləri, aşağı qövs boyunca "1923-2023" rəqəmləri yazılıb.

Daxili çevrənin içərisində, mərəzdə Heydər Əliyevin bərelyefi həkk olunub. Bütün elementlər və ya-

zılar relyefli olaraq qabarıqdır, qızıl rəngdədir. Medalın arxa tərəfi hamar səthlidir. Arxa tərəfinin aşağı hissəsində medalın seriyası və nömrəsi göstərilir. Yubiley medalını paltarın yaxasına bərkidilmək üçün elementi olan, yuxarı hissəsində 34,5 mm x 1,5 mm ölçülü və aşağı hissəsində 34,5 mm x 7,5 mm ölçülü, üzərində dəfnə yarpaqlarından ibarət çələng həkk olunmuş qızıl rəngli hamar lövhə bərkidilmiş, 31,5 mm x 15 mm ölçülü xarə lentə iki halqa və ilgək vasitəsilə birləşdirilir.

Xara lentin üzərində hər birinin eni 10,5 mm olan, Azərbaycan Respublikası Dövlət Bayrağının rənglərini əks etdirən yaşıl rəngli, qırmızı rəngli və mavi rəngli şaquli zolaqlar əks olunub.

Ölkəmizin tarixində ilk dəfə Azərbaycan qızılından hazırlanmış pul nişanları

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş pul nişanları da tədaviyə buraxılıb.

Azərbaycan Mərkəzi Bankı ölkəmizin tarixində ilk dəfə olaraq yüksək əyarlı Azərbaycan qızılından hazırlanmış investisiya məqsədli pul nişanlarının 10 may 2023-cü il tarixdən etibarən tədaviyə buraxılmasını elan edib.

Eyni zamanda Mərkəzi Bank əməliyyat sadiq qalaraq Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik tarixinin əbədiləşdirilməsi məqsədilə yubiley pul nişanlarını da tədaviyə buraxır. Bu pul nişanları xüsusi dövlət tədbirləri üçün nəzərdə tutulub.

Bu yubiley və investisiya məqsədli pul nişanları Böyük Britaniyanın "The Royal Mint" şirkətində ən yüksək beynəlxalq standartlara uyğun istehsal edilmişdir. Pul nişanlarının əsas dizayn elementləri kimi ön tərəfində Ulu Öndərin portretinin profil görünüşü, imzası və "Heydər Əliyev" yazıları, arxa tərəfində isə "Azərbaycan Respublikası" sözləri, Dövlət Gerbinin təsviri, pul nişanının nominalı və milli naxışlar əks olunub.

Ölkəmizdə ilk dəfə olaraq tədaviyə buraxılan investisiya məqsədli pul nişanlarının satışı və geri alışı Mərkəzi Bank tərəfindən həyata keçiriləcək. Beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq bu pul nişanları uzunmüddətli investisiya aləti və əhalinin yığım vasitəsi kimi istifadə olunması məqsədilə yüksək əyarlı qızıldan hazırlanmış və buraxılış limitinə məhdudiyət qoyulmadan tələbə uyğun istehsal edilərək tədaviyə buraxılır. Investisiya məqsədli pul nişanları 1 Oz (31.1 qr), 1/2 Oz (15.55 qr), 1/4 Oz (7.78 qr), 1/10 Oz (3.11 qr) çəkildə tədaviyə buraxılıb. Yubiley və investisiya məqsədli pul nişanları nominal dəyərləri ilə ölkə ərazisində qanuni ödəniş vasitəsidir.

Bütün bunlar əlbəttə ki, Ulu Öndərin əziz xatirəsinə, irsinə növbəti ehtiram nümunəsidir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin əziz xatirəsinə əbədiləşdirmək üçün xalqımız və dövlətimiz tərəfindən indiyə kimi bir çox mühüm addımlar atılıb. Ulu Öndərin 100 illik yubileyi, eləcə də məhz "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində bunların həyata keçirilməsi isə çox böyük tarixi, praktiki və mədəni əhəmiyyətə malikdir.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"